

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Министерство образования и науки Забайкальского края

Муниципальный район «Могойтуйский район»

МАОУ "ЗСОШ"

УТВЕРЖДЕНО

Директор МАОУ «ЗСОШ»

Долсонова Д.Э.
Приказ № 138 от «01» 09
2023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета «Родной язык

для обучающихся 4 класса

Составила: учитель начальных классов

Гыпылова Ц.Д.

с.Зугалай 2023-24 уч.год

Тайлбари бэшэг.

4 классай буряад хэлээр табигдаһан образовательна программа доро тоологдоһон документнууд дээрэ үндэһэлэн табигдаһан байна:

- Федеральный закон от 29.12.2012 №273-ФЗ «Об образовании в РФ»
- Федеральный государственный образовательный стандарт начального общего образования, утвержденного приказом Министерства образования и науки от 06.10.2009 г. №373 (изменения от 26.11.2010 г. №1241; от 22.09.2011 г.2357; от 31.12.2015 г. 1576);
- Письмо Департамента государственной политики в сфере общего образования Министерства образования и науки РФ от 28. 10.2015 г. №08-1786 «О рабочих программах учебных предметов»;
- Примерная основная образовательная программа начального общего образования (от 28 июня 2016 г. №2/16-з);
- Приказ Министерства просвещения РФ № 254 от 20 мая 2020г. «О федеральном перечне учебников, допущенных к использованию при реализации имеющих государственную аккредитацию образовательных программ начального общего, основного общего, среднего общего образования организациями, осуществляющими образовательную деятельность»;
- Изменения в приказ 254 (приказ «766 от 23.12.2020. зарегистрирован 2.03.2021 362645);
- Рекомендации Министерства просвещения Российской Федерации по оценке готовности организаций, осуществляющих образовательную деятельность к началу учебного года (от 14 марта 2020 года № ВБ-593/03);
- Постановление Главного государственного санитарного врача Российской Федерации от 28.09.2020г. №28 «Санитарные правила 2.4. 3648-20 «Санитарно-эпидемиологические требования к организациям воспитания и обучения, отдыха и оздоровления детей и молодежи»;
- Рекомендации Федеральной службы Роспотребнадзора от 08 мая 2020 года №02/9060-2020-24 «О направлении рекомендаций по организации работы образовательных организаций в условиях распространения COVID-19»;
- Письмо Минпросвещения РФ 03 от 12.08.2020г. №ГД-1192/03 и Федеральной службы по надзору в сфере защиты прав потребителей и благополучия человека по Забайкальскому краю от 17.08.2020г. №75-00—05/109-1767-2020 « О направлении дополнений по организации образовательной деятельности в образовательных организациях в условиях распространения новой коронавирусной инфекции (COVID-19);
- Постановление Главного государственного санитарного врача Российской Федерации от 30.06.2020 г. № 16 "Об утверждении санитарно-эпидемиологических правил СП 3.1/2.4 3598 - 20
- ООП ООО МАОУ «Зугалайская СОШ» (с изменениями от 01.09.2021г.)
- Положение о рабочей программе МАОУ «Зугалайская СОШ»;
- Учебный план МАОУ «Зугалайская СОШ» на 2023-2024 учебный год.

Энэ программа Р.С. Дылыкова, Т.Б. Базаргуруева, Д.Б. Дугарова «Буряад хэлэн»: методическа хүсэд суглуулбариин 4-дэхи класста үзэхэ хуралсалай ном дээрэ үнэдэхэлэн, буряад хэлэ үзэхэ, эхин хургуулиин 4-дэхи ангида зорюулагдаһан программа болоно.

Эхин хургуулида буряад хэлэ заалгын гол зорилгонь хадаа хурагшадые литературна хэлэнэй нормодо, аман болон бэшгэй хэлэндэ үргэнөөр, мүн зүбөөр хурагшадаа хэлүүлжэ хургалга болоно.

4-дахи ангида буряад хэлэ үзэлгын зорилгонууд:

- 3-дохи ангида үзэхэнөө дабталга дээрэ үндэхэлжэ, хэлэнэй зүйлнүүдэй шэнэ шанар шэнжэнүүдтэй танилсалга;
- фонетическэ, орфографическа, графическа, грамматическа ойлгосонуудые уламжалан үзэлгэ;
- орфографическа дадал дүршэл хүгжөөлгэ;
- хэлэлгэ хүгжөөлгэ;
- буряад хэлэндэ дуратайгаар хандалга, тэрэнэ шэнжэлхэ, шудалха эрмэлзэл хүгжөөлгэ;
- буряад хэлэнэй ашаар арадайнгаа соёл, заншал, түүхэ мэдэхэ болохо арга боломжо ололго;
- буряад хэлэ үзэлгыг үхибүүнэй наһанай болон хүгжэлтын шатануудта тааруугаар үнгэргэлгэ;
- ород хэлээр багшын ямаршыг альтернативна номуудые хэрэглэхэдэ, тэдэндэнь тус буряад хэлэнэй ном тааруу байха зэргэтэй;
- метапредметнэ шэглэлтэй шадабари бүридхэлгэ.

Место учебного предмета «Бурятский язык» в учебном плане

Программа бээлүүлхын тулада 4 –дэхи класста Зугаалайн дунда хургуулиин хуралсалай түсэблэлгэдэ **2 час**, жэл соо **68 час** үгтэнэ.

Жэлэй дүүрэхэдэ хурагшадай мэдэсэ ба шадабаринууд.

Буряад хэлээр шадабари (предметные результаты):

- аялгануудай нугарал тухай ойлгосотой болохо
- ии - ы, ээ- эй аялган үзэгүүдэй бэшэлгэ тухай мэдэхэ;
- үгын анхан хуурида б, л, м, р хашалгануудай удаа тодо бэшэ аялганай бэшэгдэхэ тухай;
- үгэнүүдэй бии бололго тухай, үгын бүридэл тухай суффикс, залгалта, анхан хуури, гараһан хуури;
- зөөлэн хууритай абтаһан үгэнүүдэй һүүлэй аялган үзэг бэшэхэ тухай;
- юумэнэй нэрын падежнуудые ба тэдэнэй удха, үүргэ мэдэхэ;
- дахуул үгын үүргэ, тэрэнэй бэшэлгэ мэдэхэ;
- тэмдэгэй нэрын мэдүүлэл соо дүүргэдэг үүргэ тухай;
- үйлэ үгын мэдүүлэл соо дүүргэдэг үүргэ тухай
- үйлэ үгын түхэлэй бии болоходо аялгануудые бэшэхэ тухай;
- үйлэ үгын сагууд: (мүнөө, үнгэрһэн, ерээдүй), тэдэнэй хэлэлгэ соохи үүргэ тухай;
- хураангы ба дэлгэрэнгы мэдүүлэлнүүд тухай;
- мэдүүлэлэй юрын гэшүд тухай;
- бодомжолһон түхэлтэй текст тухай;
- текстээр фразеологимууд, омонимууд тухай;
- хэрэгэй саарһа, бэшэг бэшэхэ тухай.

Үхибүүнэй өөрын хүгжэлтын дүүнгүүд (личностные результаты):

- өөрынгөө сэдхэлэй байдал түрэл хэлэн дээрээ хэлэхэ;
- оршон тойронхи байгаалиин, тиихэдэ хажуудахи хүнүүдэйнгээ байдал ойлгохо, тэдэндэ өөрынгөө хандаса, хүнүүдые дэмжэхэнээ, тэдэндэ туһалһанаа түрэл хэлэн дээрээ харуулха;
- өөрынгөө хэлэ уран, баян, тодо, сэбэр болгохоёо оролдохо;

- тоонтодоо, түрэл орондоо дуратай байханаа, өөрынгөө хандаса харуулха;
- уншаха, харилсаха дуратай байха;
- бэшэхэ шадабаритай байха, буулгажа бэшэхэ, шагнажа абаад бэшэхэ, өөрөө зохёон бэшэхэ;
- өөрынгөө сэдхэлэй байдал тухай, тиихэдэ үзэһэн юумэнууд тухайгаа бэшэжэ (эссе жанрын түхэлөөр) харуулха;
- түрэл хэлээ шуудалха эрмэлзэлтэй байха;
- өөрынгөө хэһэн ажал сэгнэжэ шадаха.

Бээ гуримшуулаад ябаха шадабари (регулятивные УУД):

- өөрөө хэшээлэй тема хэлэхэ, зорилгыень табиха;
- багшатаа сугтаа һуралсалай проблемнэ асуудал яаж шийдхэхэ тухайгаа хөөрэлдэн, тусхай түсэб табиха;
- өөрынгөө хэжэ байһан үйлэнүүдые түсэбэй, алгоритмын үйлэнүүдтэй тааруулха, зэргэсуулхэ, тиин өөрынгөө ажаябуулга шалгаха, сэгнэхэ, зүб болгохо;
- өөрынгөө, ондоо хүнүүдэй, классайнгаа ажал тусхай критеринүүдээр шалгаха, хэр зэргэ шадабаритай болобобиб гэжэ элирүүлжэ һураха, критеринүүдые зохёохо;

Оршон тойрониё шуудалха шадабари (познавательные УУД):

дамжуулагдаһан мэдээсэлнүүдэй янза (виды информации) ойлгохо; юун тухай хэлэгдэнэб, удхань амар бэ, идейнь ямар бэ?

- олон ондоо янзын уншалга хэрэглэх э;
- ондо ондоо түхэлтэй текстнууд (текст, схема, таблица, зураг) сооһоо өөртөө мэдээсэл олохо;
- үгөөр хэлэгдэһэн ойлгосо схемэ, таблица, модель болгохо, тиин һөөргөнъ модель соо харуулаатай ойлгосо үгөөр хэлэхэ;
- анализ, синтез хэхэ;
- шалтагаан хойшолон хоёрой хоорондох холбоо харуулха, тодоруулан зохёон тогтоохо;
- бодомжолхо.

Харилсаха шадабари (коммуникативные УУД):

- хэлэлгын зорилгоһоо дулдыдуулан өөрынгөө һанал бодол амин ба бэшэгэй хэлэн дээрэ харуулха;
- хэлэхэ, харилсаха зорилгоһоо үндэһэлэн, хэрэгтэй сагта монолог үг, али диалог хэрэглэжэ шадаха;
- өөрынгөө һанал бодол, һанамжа хэлэжэ, баталжа шадаха;
- хүнүүдэй хэлэһые шагнаха, ойлгохо, тиин өөрынгөө һанал бодол хубилгахаяа бэлэн байха;
- ажаябуулга эмхидхэхэдээ, хөөрэлдэжэ, хоорондоо хэлсэжэ, нэгэ һанал бодолдо ерэхэ;
- асуудалнууды табиха.

Программын байгуулга.

1. Хэлэлгын хубинууд (47ч)

Хэлэлгын хубинууд: юумэнэй нэрэ, тэмдэгэй нэрэ, глагол, дахуул үгэнүүд.

ЮУМЭНЭЙ НЭРЭ (20ч). Юумэнэй нэрын удха шанар ба асуудалнууд. Юумэнэй нэрын нэгэнэй ба олоной тоо. Мэдүүлэл соо ондоо үгэнүүдтэй холболдожо, юумэнэй нэрын һүүл залгалтанууды абадаг тухай ойлгосо (асуудануудаар). Дахуул үгэнүүды зүбөөр хэрэглэхэ дадалтай болохо.

ТҮЛӨӨНЭЙ НЭРЭ (5ч)

ГЛАГОЛ (8ч). Глаголой удха шанар ба асуудалнууд. Глаголой нуури ба залгалта тухай юрэнхы ойлгосо үгэхэ.

Мэдүүлэл соо глаголнуудые зүбөөр хэрэглэжэ хураха. Адлирхуу ба харша удхатай үгэнүүд. Глаголнуудые хэлэлгэ соо, бэшэлгэдэ хэрэглэжэ хураха.

Морфологическа шүүлбэри хэхэ дадалтай болохо.

ТЭМДЭГЭЙ НЭРЭ (5ч). Тэмдэгэй нэрын удха шанар ба асуудал. Тэмдэгэй нэрэнүүдые хэлэлгэ соо, бэшэгтэ хэрэглэжэ хураха. Текст, шүлэг сооһоо тэмдэгэй нэрэнүүдые оложо шадаха.

ТООГОЙ НЭРЭ (5ч)

НАРЕЧИ (5ч)

2. Мэдүүлэл (10ч).

Хоёрдохи класста үзэһэнөө дабталга. Юрэ хөөрэхэн, асууһан, шангадхаһан мэдүүлэлнүүд. Мэдүүлэлэй шухала гэшүүд: нэрлүүлэгшэ ба хэлэгшэ гэхэн терминтэй танилсалга, мэдүүлэл сооһоо илгажа хураха.

. Мэдүүлэлэй юрын гэшүүд тухай юрэнхы ойлгосотой болохо. Удхаараа холбоотой паар үгэнүүдые илгажа, үзэһэн грамматическа формонуудые хэрэглэн, мэдүүлэл зохёожо, тэрэнээ дэлгэрэнгы болгохо шадабаритай болохо.

Синтаксическа шүүлбэри хэхэ дадалтай болохо.

Хэлэлгын нюусанууд (6ч.)

Үзэһэнөө дабталга (5ч)

Хэшээлнүүдэй түсэблэлгэ (4 класс)

№	Разделы и темы	Количес тво часов
	Хэлэлгын хубинууд.	
1	Хэлэлгын хубинууд. Дабталга	1ч
2	Юумэнэй нэрэ.	1ч
3	Юумэнэй нэрын тоо.	1ч
4	Шалгалтын хүдэлмэри.	1ч
5	Юумэнэй нэрын тоо.	1ч
6	Зохилдол ойлгосо.	1ч
7	Юумэнэй нэрын зохилдохо нэгэдэхи арга.	1ч
8	Юумэнэй нэрын зохилдохо хоёрдохи арга.	1ч
9	Юумэнэй нэрын зохилдохо гурбадахи арга.	1ч
10	Олоной тоогой түхэлтэй юумэнэй нэрэнүүд яажа зохилдодог бэ?	1ч
11	Нэрын падеждэ хэрэглэгдэхэн юумэнэй нэрэ мэдүүлэлэй ямар гэшүүн болоноб?	1ч
12	Хамаанай падежэй юумэнэй нэрэнүүд мэдүүлэл соо ямар үүргэтэйб?	1ч
13	Зүгэй падеж. Хэндэ? Юундэ? Хаана?	1ч
14	Нэрын ба үйлын падежэй түхэлтэй юумэнэй нэрэнүүдые яажа илгahaб?	1ч
15	Н хашалган хүүлтэй юумэнэй нэрэнүүд үйлын падеждэ ямар түхэлтэйб?	1ч
16	Шалгалтын ажал	1ч
17	Зэбсэгэй падежэй түхэлтэй юумэнэй нэрэнүүд ямар залгалтануудые абанаб?	1ч

18 19	Хамтын ба гаралай падежнүүд.	2ч
20 21	Дахуул үгэнүүд ямар үүргэтэйб?	2ч
22	Түлөөнэй нэрэ, нэгэнэй ба олоной тоогой түлөөнэй нэрэнүүд.	1ч
23	Түлөөнэй нэрэ хэды нюур харуулдаг бэ?	1ч
24 25	Түлөөнэй нэрэнүүдэй зохилдол	2ч
26	Шалгалтын ажал	1ч
27	Үйлэ үгэнүүд бэшэ хэлэлгын хубинуудһаа юугээрээ илгаатайб?	1ч
28	Үйлэ үгэ ямар гурбан сагтайб? Саг бүхэниенъ яажа илгаруулхаб?	1ч
29	Үйлэ үгэнүүдэй залгалта зүб бэшэхэ ямар дүрим бийб?	1ч
30	Шалгалтын ажал	1ч
31 32	Үйлэ үгэнүүдэй нюур яажа харуулагдадаг бэ?	2ч
33	Буруушааһан частицануудые үйлэ үгэнүүдтэй яажа бэшэхэб?	1ч
34	Үйлэ үгэнүүдтэй үшөө ямар частицанууд хэрэглэгдэдэг бэ?	1ч
35 36 37 38	Тэмдэгэй нэрэ тухай юу мэдэхэбта?	4ч
39	Шалгалтын ажал	1ч
40 41	Тоогой нэрэ гэжэ юун бэ?	2ч
42 43	Тоогой нэрэ ямар һууритайб?	2ч
44	Наречи гэжэ ямар хэлэлгын хубиб?	1ч
45	Наречи мэдүүлэлэй ямар гэшүүн болоноб?	1ч
46 47	Наречинүүд юу харуулдаг бэ?	2ч
48	Шалгалтын ажал	1
49 50 51 52 53	Мэдүүлэл хэлэлгын гол единица болоно гү?	5ч
54 55 56 57 58	Нэгэ түрэл гэшүүд гэжэ ямар гэшүүд бэ?	5ч
59 60	Хэлэлгын нюусанууд	2ч
61	Хэлэлгэ ямар стильтэйб?	1ч
62 63	Уран һайханай стилийн хэлэлгэ юугээрээ ондооб?	2ч
64	Шалгалтын хүдэлмэри	1ч
65 66 67 68	Үгэ тухай юу мэдэхэбта? Абьян ба үзэг. Мэдүүлэл. Хэлэлгын нюусанууд	4ч

Хэрэглэгдэһэн һуралсалай методическа хүсэд суглуулбари.

Дүрбэдэхи классай һурагшадай хэрэглэхэ номууд:

- Р.С.Дылыкова, Т.Б.Базаргуруева, Д.Б.Дугарова **Буряад хэлэн** Улан - Үдэ «Бэлиг» 2012
Багшын хэрэглэхэ номууд:
- Д.Д. Ошоров **Буряад хэлэн, уншалга, хэлэлгэ хүгжөөлгэ. Буряад һургуулийн програмнууд, 1 – 4 классууд** Улан - Үдэ «Бэлиг» 2004
- Э.Р. Раднаев **Буряад хэлэнэй фонетикэ** Улан - Үдэ «Бэлиг» хэблэл 2007
- С.Г. Будаин Ж.Д. Жамбуева Я.Ц. Ивахинова Ц.В. Лубсанова **Буряад хэлээр текстнүүд** Улан - Үдэ «Бэлиг» 2006
- С.Ц. Содномов **Диктантнуудай суглуулбари 1 – 4 классууд** Улан - Үдэ «Бэлиг» 2002
- С.Д. Бабуев, С.С. Балагунова, Ц.Ц. Бальжинимаева, Ц.Б. Будаев, А.Н. Содномов **Буряад хэлэнэй тайлбари толи** Улан – Үдэ Буряадай номой хэблэл 1992